

Čtyři
klíče

V prvním klíči do sebe necháme text zapadnout a čekáme, zda z toho něco bude. Anebo jen stojíme v údivu.

V druhém klíči text symbolicky vysvětlíme tak důkladně, že by mohl ztratit tajemství, a tím i kus života.

Ve třetím klíči text dokreslíme dalšími příběhy a přitom si dáme pozor, abychom se neutopili ve slovech a komentářích.

Ve čtvrtém, tuze opatrném a posledním klíči nečekaně splyne samota poustevníků s životem celé vesnice.

První klíč: nutkavé návraty

Myslím, že to byla Unitaria, po několik desítek let jediná státem povolená ne-křesťanská náboženská organizace, která někdy v 70. letech vydala malou sérii deseti fotografií s obrazy krocení býka. Nebyly doprovázeny žádným textem, ale lidé je strážili, překreslovali pro známé a vyprávěli vlastní varianty příběhu. Dosud je nosím v hlavě. Východní kultura a její nauky se začaly jako součást životního stylu v Americe, zejména na západním pobřeží, prosazovat již v 50. letech 20. století. O pár let později samovolně jako alternativní kultura vplynuly do beatnického hnutí. Pro americké beatniky bylo přirozené postavit skromný buddhismus tuláků proti oficiální puritánské zbožnosti čistých, odpovědných a neustále bohatnoucích lidí bez fantazie.

V bývalém Československu byla situace složitější, protože v opozici k režimu byly i katolická a evangelická církev. Obě přitom mohly být východními naukami dále oslabeny. Přesto proces sblížování východní a západní spirituality nešel zastavit. V 70. letech již byly organizovány četné jogínské tábory a několik málo indických „guru“ k nám přiváželo duchovní cvičení a literaturu. Desítky lidí přepisovaly na psacích strojích staré překlady upanišad, Vivékánandovy knihy a teozofickou

směsici podivných nauk. Nejednalo se ani tak o politický samizdat, ale o hlad po něčem novém, co může poskytnout odpovědi hledačům stojícím mimo politiku i mimo hlavní linii křesťanství. Dnes v záplavě knižních titulů, čajoven, pochodů „harekrišnovců“ městem a četných východních spolků a církví se tyto skromné a bojácné začátky zdají být úplně neskutečné. Vždyť tehdy byly v celé Praze jen dva veřejné, přísně střežené xeroxy! Co bychom tehdy dali za některou z knih, kterou si dnes už ani nekoupíme! Vzpomínám si, jak se na jednom jogínském táboře v Podkoprné Lhotě najednou rozplakal po-
starší muž: *Poslali mě sem, abych vás hlídal, ale já jsem takové milé lidi, jako jste vy, nikdy v životě nepotkal!*

Myslím na jeden večer, kdy jsme si spiklenecky vyměňovali neúplné a nejspíš nesprávné poznatky o indické filozofii. Hostitel přišel a tajemně na koberec začal rozkládat fotografie s deseti obrazy krocení býka. Vyprávěl k nim, co sám o jednotlivých obrazech před lety slyšel v Unitarii, co k těmto obrazům řekl před časem jeden uznávaný český jogín a co on sám si myslí o jeho slovech. V úctě jsme poslouchali a snažili se si všechna ta slova zapamatovat. Bojácně jsme poprosili o zapůjčení fotografií, že je přefotíme a do tří dnů vrátíme. Neochotně nám tu vzácnost půjčil. Pak už jsme měli každý vlastní sadu obrázků, kterou jsme si občas sami pro sebe a jindy pro své přátele rozkládali na koberci a vyprávěli si o nich. Takhle nějak, ale na vyšší úrovni, to muselo fungovat

ve středověkých čínských a japonských kláštorech. Představte si tu situaci, kdy máte ilustrace ke knize, ale text je jen ve vaší hlavě a v orální tradici.

Z těch let a z těch diskusí vyplynulo něco zvláštního. Skoro všechno jsme v posledních rušných letech zapomněli, ale ty roky nad „naivně“ orientálními texty do nás stejně nějak vplynuly a impregnovaly nás. Ukázalo se, že příběh býka měl sílu v lidech dál žít. Vraceli jsme se k němu a občas jsme nešťastně uvažovali, zda už jsme ve třetím obrazu, anebo zda jsme se opět vrátili do prvního. Oldřich Král popisuje, že nutkavé návraty k textu se děly jemu samotnému i Janu Skácelovi, který mu napsal: *Zrovna si znovu čtu „Shánění krávy“ ... je to úžasná věc... teprve teď jsem ale porozuměl textu v celé jeho hloubce.* Deset let jsem se i já chystal k přetlumočení textu, na nějž nešlo zapomenout. Teprve když jsem si na Vánoce vymkl kotník a vyprázdněné dva týdny ležel doma, zazvonil jsem na tibetský zvonec, poklonil se všem světovým stranám a vděčně se pustil do díla.